

RIISTAN VUOKSI

Maaliskuu 2012

SISÄLLYS

Riistaneuvostot uuden riistapolitiikan keihäänkärkinä	4
Hoitosuunnitelmat jalkauttavat riistakonsernin strategian	6
Hoitosuunnitelma hirvälle	8
Hoitosuunnitelma taantuvalle metsähanhelle	11
Kotiseutukosteikko Life – työtä kosteikkoluonnon vuoksi	14
Supikoiran leviämistä ehkäistään pohjoismaisella yhteistyöllä	16
Suomen riistakeskus susipolitiikan toteuttajana	18
Lumijälkilaskenta avuksi kasvavan ilveskannan arviointiin	20
Miten riistahallinto toimii?	23

RIISTAN VUOKSI ON RIISTAPOLITIIKAN UUSI AIKAKAUSJULKAISU

Silmiesi edessä on Suomen riistakeskuksen ensimmäinen Riistan vuoksi -aikakausjulkaisu. Se on Suomen riistakeskuksen osallistavan riistapolitiikan valmistelun tiedotuslehti.

Riistahallinnon uudistuessa viime vuonna perustettiin alueelliset riistaneuvostot ja valtakunnallinen riistaneuvosto. Niiden tehtävä on toteuttaa osallistavaa riistapolitiikan valmistelua.

Riistapolitiikan keskeinen työväline ovat laji- ja elinympäristökohtaiset hoitosuunnitelmat, joissa linjataan yhteiskunnan toivoman riistapolitiikan suuntalinjat sekä riistakannan ja elinympäristöjen hoidon toimenpiteet.

Hoitosuunnitelmien valmistelusta ja päivittämisestä vastaa maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta Suomen riistakeskus. Riistaneuvostojen tehtävä on käydä ja ylläpitää hoitosuunnitelmiin ja riistapolitiikan valmisteluun liittyvää arvo- ja intressikeskustelua. Riistaneuvostojen tehtävä on kuulla ihmisiä ja organisaatioita, jotka ovat kiinnostuneita riistasta; lajeista itseisarvoina, niiden monimuotoisuudesta, riistan tuottamista hyödyistä ja hyvinvoinnista sekä toisaalta riistan aiheuttamista vahingoista.

Kansallinen hirvikannan hoitosuunnitelma on Suomen riistakeskuksessa parhaillaan työn alla. Metsähänhen hoitosuunnitelmatyö on käynnistymässä, ja se on saamassa myös kansainvälistä ulottuvuutta lajin muuttoreitin valtioihin. Metsäkanalintujen hoitosuunnitelma on viimeistelyvaiheessa maa- ja metsätalousministeriössä, ja se on tulossa lausuntokierrokselle.

Hallitusohjelmassa edellytetyn suomalaisen suurpetopolitiikan evaluoinnin jälkeen on tarve ryhtyä päivittämään suurpetojemme hoitosuunnitelmia. Myös monille muille lajeille kaivataan hoitosuunnitelmia. Voimavarojen rajallisuus edellyttää kuitenkin niiden toteutusjärjestyksen priorisointia.

Riistan vuoksi -julkaisu tukee osallistavaa riistapolitiikan valmistelua. Se esittelee hoitosuunnitelmien perusteita ja taustoja, kertoo suunnitteluprosessien kulusta sekä esittelee tiivistetyksi valmistuvien hoitosuunnitelmien linjauksia ja toimenpiteitä.

Riistan vuoksi käsittelee riistakonfliktien hallintaa esitellen osapuolten käsityksiä ja mielipiteitä kärjekkäitäkään kannanottoja kieltämättä.

Riistahallinnon ja vapaaehtoisen metsästäjäkentän yhteistyö on myös esitellyssä Riistan vuoksi -julkaisussa. Tällä yhteistyöllä Suomessa tuotetaan se maailmanlaajuisestikin ainutlaatuinen tietopohja, jonka avulla suomalaista riistavaraa hoidetaan.

Riistan vuoksi on ainakin aluksi kerran–kahdesti vuodessa ilmestyvä digijulkaisu. Se on kaikkien kansalaisten luettavissa osoitteessa www.riista.fi. Suomen riistakeskus tuottaa lehdestä myös painetun version, joka postitetaan riistaneuvostojen valtakunnallisille ja alueellisille yhteistyökumppaneille sekä sidosryhmätyöhön osallistuvien organisaatioiden toimijoille. Koska kaikki riista-asioista kiinnostuneet eivät voi osallistua sidosryhmäkokouksiin tai foorumityöhön henkilökohtaisesti, leviää ajankohtainen riistatieto toivottavasti tätä kautta kaikille riista-asioista kiinnostuneille.

Reijo Orava
Johtaja
Suomen riistakeskus

Riistaneuvostoilla on mahdollisuus kantaa vastuu riistatalouden kehittämisestä, riistakantojen säilymisestä ja riistan aiheuttamien vahinkojen hallinnasta.

RIISTANEUVOSTOT UUDEN RIISTAPOLITIIKAN KEIHÄÄNKÄRKINÄ

Valtakunnallinen riistaneuvosto ja 15 alueellista riistaneuvostoa ovat Suomen riistakeskuksen uusia strategisia toimielimiä, joilla on tärkeä merkitys avoimen ja aktiivisen riistapolitiikan toteuttajana. Ne laajentavat riistapolitiikan osallisten joukkoa, mikä on tärkeää, jotta riistapolitiikassa ei ajauduttaisi tunnelinäköön. Olennaista onkin se, että riistaneuvostoissa sallitaan keskustelu sekä erilaiset näkökulmat ja mielipiteet. Vain tätä kautta on mahdollista päästä tilanteeseen, jossa konfliktit ja ristiriidat eivät hallitsisi kokousten asialistoja, vaan voisimme kaikki yhdessä edistää varmasti kaikille yhteistä tavoitetta – riistakantojen säilymistä elinvoimaisina.

■ ■ ■ Vuosi 2011 oli merkittävä vuosi suomalaisen riistahallinnon historiassa. Riistanhoitopiirin ja Metsästäjien keskusjärjestön fuusioiminen yhdeksi itsenäiseksi julkisoikeudelliseksi laitokseksi – Suomen riistakeskukseksi – oli yli 50 vuoteen suurin muutos riistahallinnossa. Se, että näinkin perustavaa laatua oleva muutos oli mahdollinen, kertoo siitä, että riistahallinnossa oli erityisen hyvin ymmärretty yhteiskunnassa jo tapahtunut muutos ja nähty suunta, johon yhteiskunta on edelleen menossa.

Aikakautta, jota nyt elämme, voidaan luonnehtia varsin monin tavoin. Yksi tapa voisi olla määrittellä se ”avoimuuden, osallistamisen ja nopean tiedonvälityksen” aika-kaudeksi. Perinteinen riistahallinto olikin jo vaikeuksissa, sillä nopea sähköinen tiedonvälitys ja sosiaalisen median merkityksen kasvu oli luonut kaikille metsästyksessä ja riistalajeista kiinnostuneille kansalaisille ja tahoille yhä paremmat mahdollisuudet vaatia, vaikuttaa ja seurata.

Riistahallinnon on kyettävä elämään ja toimimaan tämänkaltaisessa maailmassa, jossa toiminnan yhteiskunnallinen hyväksyttävyys testataan periaatteessa joka päivä ja jokaisen toimenpiteen sekä jokaisen päätöksen yhteydessä. Tästä syystä pelkkä organisaatiouudistus ei riitä, vaan tarvitaan muutosta myös toimintatavoissa.

Tunnelinäköön ajautuminen vältettävä

Valtakunnallinen riistaneuvosto ja 15 alueellista riistaneuvostoa ovat Suomen riistakeskuksen uusia strategisia toimielimiä. Riistaneuvostot mahdollistavat riistahallinnon entistä paremman läpinäkyvyyden ja lisäävät muun muassa hirvieläinpolitiikkaan ja suurpetopolitiikkaan liittyvää avointa ja vuorovaikutteista sidosryhmäyhteistyötä ja erilaisten intressien yhteensovittamista. Riistaneuvostoilla on tärkeä merkitys koko julkisen riistakonsernin avoi-

men ja aktiivisen yhteistyön toteuttajana. Ne laajentavat riistapolitiikan osallisten joukkoa, mikä on tärkeää, jotta riistapolitiikassa ei ajauduttaisi tunnelinäköön.

Olennaista onkin se, että riistaneuvostoissa sallitaan keskustelu sekä erilaiset näkökulmat ja mielipiteet. Alueellisilla riistaneuvostoilla on mahdollisuus kantaa vastuu Suomen riistakeskuksen toiminta-alueen riistatalouden kehittämisestä, riistakantojen säilymisestä ja riistan aiheuttamien vahinkojen hallinnasta. Valtakunnallisella riistaneuvostolla on puolestaan mahdollisuus kantaa vastuu koko valtakunnan tasolla samoista kysymyksistä. Yksimieliset riistaneuvostot käyttävät vahvempaa vaikutusvaltaa kuin riitaisat.

Vahvoista mielipiteistä yhteiseen näkemykseen

Tähän liittyy kuitenkin riistaneuvostojen työn suurin haaste. Näihin kaikkiin edellä mainittuihin riistapolitiikan osa-alueisiin liittyy aina erilaisia näkökulmia, mielipiteitä ja tunteita. Riistapolitiikalle on tyypillistä, että nämä näkökulmat ja mielipiteet ovat vahvoja ja usein ensi näkemältä varsin kaukana toisistaan. Vain keskustelun ja vuorovaikutuksen kautta voidaan luoda yhteistä näkemystä tulevista. Asiat on puhuttava halki.

Riistatalous ei ole umpiossa. Riistan elinympäristöihin ja riistakantoihin vaikuttavat monet erilaiset tekijät: esimerkiksi ilmastonmuutos, liikenne, maatalous, metsätalous ja luonnonsuojelu. Mikäli riistaneuvostojen työskentely on avointa sekä tasa-arvoista ja vuorovaikutus aitoa, myös nämä riistatalouden ulkopuoliset tekijät voivat olla riistaneuvostojen asialistalla. Se kuitenkin edellyttää, että riistaneuvostot onnistuvat rakentamaan luottamuksellisen aseman riistapolitiikan sidosryhmissä niin kaikilla toiminta-alueilla kuin koko valtakunnan tasolla.

Viime vuonna alkanut riistaneuvostojen toimikausi on haasteel-

linen. Valmistaa latua ei ole, vaan umpihankeen on suunnattava. Alueelliset riistaneuvostot ovat korvanneet riistanhoitopiirin hallitukset. Moni varmasti olisi valmis etsimään sen vanhan ladun ja jatkamaan siihen suuntaan. Se ei kuitenkaan ole mahdollista. Vaikka riistaneuvostoilla ei ole muodollista päätösvaltaa, vaikutusvalta riistapolitiikkaan on kuitenkin otettavissa, mikäli uskalletaan lähteä etsimään yhdessä kaikkien riistaneuvostojen jäsenten kanssa uutta reittiä umpi-hangessa.

Elinvoimaiset riistakannat yhteisenä tavoitteena

Maa- ja metsätalousministeriö on jo vuodesta 2007 rakentanut uudenlaista osallistavaa riistapolitiikan strategiaprozessia. Mukana tässä työssä ovat olleet myös riistanhoitopiirin hallitusten puheenjohtajat. Näiden eri alueita edustavien henkilöiden mukanaolo on edistänyt yhteisen suunnan löytymistä ja mahdollistanut riistahallinnon muutoksen. Ministeriö haluaa jatkaa tätä osallistavaa horisontaalista yhteistyötä myös jatkossa. Toivottavasti samanlainen sitouttava ja osallistava työskentelytapa omaksutaan myös riistaneuvostoissa, sillä vain säännöllisen keskustelun ja vuorovaikutuksen kautta voidaan alkaa ymmärtää toisten osapuolten näkemyksiä ja toiveita. Vain tätä kautta voidaan toivottavasti jatkossa päästä tilanteeseen, jossa konfliktit ja ristiriidat eivät hallitsisi kokousten asialistoja, vaan voisimme kaikki yhdessä edistää varmasti kaikille yhteistä tavoitetta – riistakantojen säilymistä elinvoimaisina. ●

Riistapolitiikalle on tyypillistä, että mielipiteet ovat vahvoja ja usein ensi näkemältä varsin kaukana toisistaan. Yhteistä näkemystä tulevista voidaan luoda vain keskustelun ja vuorovaikutuksen kautta.

HOITOSUUNNITELMAT JALKAUTTAVAT RIISTAKONSERNIN STRATEGIAN

Hoitosuunnitelmat ovat verrattain uusi toimintatapa riistahallinnossa. Hoitosuunnitelmatyön taustalla on ajatus, että menestyksekkäs riistakannan hoito vaatii paljon muutakin kuin lainsäädäntöä. Hoitosuunnitelman idea on koota yksittäisen lajin tai elinympäristön näkökulmasta paras käytettävissä oleva tieto yksiin kansiin ja linjata lajin tai elinympäristön hoidon kannalta keskeiset toimenpiteet. Hoitosuunnitelmien valmistelussa toimitaan osallistavasti, jotta kaikki asiaan liittyvät näkökulmat tulevat huomioitua linjauksissa.

■■■ Suomessa ensimmäinen riistalajeja koskeva hoitosuunnitelma valmistui susikannalle vuonna 2005. Sitten on valmisteltu hoitosuunnitelmat myös karhulle, ilvekselle, metsäpeuralle, hylkeille ja peltopyylle. Valmistelutyö on loppusuoralla myös ahman, metsäkanalintujen ja kosteikkostrategian osalta, ja valmistelu on parhaillaan käynnissä hirvelle ja metsähanhelle.

Uusinta tietoa ja yhteistyötä
Hoitosuunnitelman idea on koota yksittäisen lajin näkökulmasta

paras käytettävissä oleva tieto yksiin kansiin, ja linjata lajin hoidon kannalta keskeiset toimenpiteet. Hoitosuunnitelma ei ole lainsäädäntöä. Sitä voidaan kuitenkin pitää kansainvälisessä ympäristöpolitiikassa vakiintuneen parhaan käytännön ilmaisijana. Taustalla on ajatus, että menestyksekkäs riistakannan hoito vaatii paljon muutakin kuin vain pelkkää lainsäädäntöä. Toisaalta lainsäädäntö on monesti säädetty yleisellä tasolla koskemaan monia lajeja, joten on tarpeen lajikohtaisesti tarkemmin määritellä, mitä yleiset

Hoitosuunnitelman idea on koota yksittäisen lajin tai elinympäristön näkökulmasta paras käytettävissä oleva tieto yksiin kansiin, ja linjata lajin tai elinympäristön hoidon kannalta keskeiset toimenpiteet.

Hoitosuunnitelmissa korostetaan linjausten tekemistä viimeisimmän tutkitun tiedon valossa.

periaatteet käytännössä tarkoittavat kunkin tietyn lajin kohdalla, jotta periaatteet saadaan toteutumaan myös käytännössä. Hoitosuunnitelmissa korostetaan linjausten tekemistä viimeisimmän tutkitun tiedon valossa.

Osa riistanhoidon käytännöistä ja toimintatavoista on ehkä riistavälle itsestään selvää hiljaista tietoa. Nyky-yhteiskunnassa riistakantojen hoitoon kohdistuu kuitenkin monia intressejä, jotka voivat olla osin myös vastakkaisia. Niitä on tarpeen sovittaa yhteen. Hoitosuunnitelman valmistelussa onkin toimittava osallistavasti, jotta kaikki asiaan liittyvät näkökulmat tulevat huomioitua linjauksissa. Samalla toimintatapoja ja käytäntöjä on syytä kehittää avoimesti, jotta riistapolitiikan tavoitteet voidaan saavuttaa alati muuttuvassa yhteiskunnassa.

Oleellista on, että monesti kannanhoidossa voidaan tehdä merkittäviä parannuksia muilla keinoin kuin pelkällä lainsäädännöllä, esimerkiksi viestinnän, koulutuksen, neuvonnan ja riistanhoitoprojektien avulla. Jotta erilaisilla keinoilla saadaan riistakannat säilytettyä elinvoimaisina, pitää kaikkien toimijoiden soutaa venettä samaan suuntaan.

Tavoitteena elinvoimaiset riistakannat

Hoitosuunnitelmat valmistellaan niin, että ne jalkautuvat Julkisen riistakonsernin strategian käytännön toimintaan. Riistakonsernin strategiaprosessi muodostaa riistapolitiikan selkärangan.

Strategiaprosessissa on määritelty ne yhteiskunnan tärkeät vaikuttavuustavoitteet, joita riistapolitiikalla haluamme saada aikaan. Yksi tavoitteista on riistakantojen säilyttäminen elinvoimaisina. Karhukannan hoitosuunnitelmassa on tarkemmin linjattu, millaisilla toimenpiteillä tähän käytännössä päästään.

Yhtenä riistakonsernin strategisena päämääränä on toimia avoimesti ja aktiivisesti kansallisten

ja kansainvälisten toimijoiden ja intressiryhmien kanssa. Parhailaan pohditaan hirvikannan hoitosuunnitelman valmistelun yhteydessä, millaisia muutoksia tämä edellyttää esimerkiksi hirvenmetsästyksen suunnitteluun.

Esimerkiksi elinympäristöjen parantaminen ja lisääminen on pitkäjänteistä työtä, jonka vaikutukset ulottuvat kymmenien vuosien päähän. Tässä työssä yksityinen metsänomistaja on avainasemassa, sillä vain hänellä on juridinen oikeus päättää, otetaanko jonkin riistalajin elinympäristöt hänen maillaan huomioon lain vähimmäisvaatimuksia laajemmin. Tätä voidaan edistää monella tasolla, lähtien tiedotuksesta, neuvonnasta ja koulutuksesta, ja vaikuttamalla elinympäristöjen hoito-ohjeisiin ja tukirahoitusjärjestelmiin. Lain vähimmäisvaatimuksiakin pitää voida kehittää vastaamaan yhteiskunnan muuttuvia tavoitteita ja ajantasaisinta tietoa. Hoitosuunnitelmissa näitä mahdollisuuksia voidaan tuoda esille.

Hoitosuunnitelmien alueelliset ulottuvuudet

Jatkossa hoitosuunnitelmien seuranta nousee entistä tärkeämmäksi. Vasta perustetut riistaneuvostot yhdessä sidosryhmien kanssa voisivat säännöllisesti tarkastella, kuinka niiden alueella on hoitosuunnitelman toimenpiteitä saatu toteutettua käytännössä.

Hoitosuunnitelmissa on monia alueellisten toimijoiden tehtävissä olevia toimenpiteitä. Esimerkiksi vapaaehtoistyöhön perustuvien riistalaskentojen kattavuutta voitaisiin parantaa alueen riistaneuvoston ja sidosryhmien yhteistyöllä. Esimerkiksi ELY-keskuksen, metsäkeskuksen ja maakunnan liiton yhteistyönä on mahdollista toteuttaa merkittäviäkin hankkeita, mikäli pystymme hoitosuunnitelmissa tarjoamaan hyviä ideoita. Mikäli seurannassa havaitaan, että toimenpiteitä ei ole saatu toteutettua, on jatkossa tehtävä enemmän oikeita asioita.

Hoitosuunnitelmia on tarpeen aika ajoin päivittää, mutta ensin ne on pantava täytäntöön.

HOITOSUUNNITELMA HIRVELLE

Suomen riistakeskus valmistelee parhaillaan hirvikannan hoitosuunnitelmaa, jossa linjataan hirvikannan hoidon suuntaviivat. Hirveen liittyville intressitahoille ja kansalaisille tarjotaan mahdollisuus osallistua hoitosuunnitelman valmisteluun. Syksyn 2011 sidosryhmätilaisuuksissa runsas osallistujajoukko ilmaisi sekä ristikkäisiä että yhteneviä tavoitteita hirveen liittyen. Eri tahoja keskusteluttivat monien muiden asioiden tavoin niin hirvikannan koon vaihtelut, metsä- ja liikennevahingot, metsästäjäkunnan tuleva kehitys, hirvitiedon käyttökelpoisuus kuin hirvikannan rakennekin.

■ ■ ■ Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut Suomen riistakeskuksen tavoitteeksi valmistella hirvikannan hoitoa koskeva strategisen tason suunnitelma, jolla linjataan hirvikannan hoitoa tulevaisuuteen. Hoitosuunnitelman valmistelussa on otettava huomioon paikalliset olosuhteet sekä alueelliset toimijat ja valtakunnalliset intressitahot,

ja tarjottava näille mahdollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen. Hoitosuunnitelman valmistelussa hyödynnetään lisäksi valtakunnallisen ja alueellisten riistaneuvostojen jäsenten asiantuntemusta.

Syksyn 2011 aikana lähes 330 eri tahojen edustajaa osallistui hoitosuunnitelman laatimiseen tuomalla esille näkemyksiään ja työskentelemällä hirveä koskevien kysymysten parissa alueellisissa sidosryhmätilaisuuksissa. Suurinta joukkoa sekä kutsutuissa että tilaisuuksiin osallistuneissa tahoissa edustivat maa- ja metsätaloutta ja maanomistajia edustavat järjestöt. Lähes yhtä runsaasti olivat edustettuna metsästyksen edustajat sekä vapaaehtoisjärjestöistä että riistanhoitoyhdistyksistä. Muita osallistujatahoja olivat liikenteen, luonnonsuojelun, maaseudun kehittämisen järjestöt ja viranomaiset sekä tutkimuslaitokset.

Hirvestä hyötyä ja vahinkoa

Eri tahot näkivät hirveen liittyvät myönteiset ja kielteiset asiat pitkälti samoin riippumatta alueesta tai työryhmien taustaintressistä, vaikkakin painotuksissa oli selviä eroavaisuuksia. Hirveen liittyvänä myönteisenä tekijänä nousi vahvasti esille hirvenmetsästyksen merkitys sosiaalisena toimintana ja maaseudun kylien elävöittäjänä. Hirvenmetsästyksen on tärkeä harrastus paikallisille, mutta tuo usein myös muualle muuttaneita kotikulmille hirvenmetsästyksen, ja hirviseura saattaa olla kyläkunnan ainoa toimiva yhdistys. Hirvestä saatavan saaliin arvo ja metsästyksen virkistysarvo noteerattiin myös merkittäviksi myönteisiksi asioiksi.

Kielteisistä asioista tärkeimmiksi nähtiin hirvionnettomuudet jälkiseurauksineen sekä suorat ja välilliset vahingot metsätaloudelle. Myös hirvikärpän herätti keskustelua

Hannu Huttu

Myönteisimmäksi asiaksi hirven kohdalla nähtiin hirvenmetsästyksen merkitys sosiaalisena toimintana ja maaseudun kylien elävöittäjänä, kielteisimmäksi hirvionnettomuudet sekä metsätalousvahingot.

yllättävänkin vilkkaasti ja sen koettiin aiheuttavan haittaa luonnon virkistykäytölle ja metsässä työskentelylle.

Kannan koon voimakkaasta vaihtelusta halutaan eroon

Hirvikannan säätelyn ongelmista nousi tyypillisesti esille kannan koon voimakas vaihtelu, josta halutaan eroon. Usein toiveissa oli myös nykyistä tasapainoisempi hirvikannan ikä- ja sukupuolirakenne. Asiaa perusteltiin taustaintressistä riippuen muun muassa hirvisaaliin laadullisella heikkenemisellä ja kannan voimakkaalla kasvulla silloin, jos kanta-arviot ovat virheellisiä.

Hirvikannan hoidon tavoitteiden määrittelyssä nähtiin useimmin toivottavana malli, jossa paikallisella tasolla eri toimijat sopivat yhdessä

kullekin alueelle sopivat hirvivoitteet. Hirvikantaa ja vahinkoja koskevan tiedon tuottamiseen toivottiin parempia menetelmiä ja tiedolla koettiin olevan suuri merkitys hirvikannan hoidossa. Tiedonvaihtoon toivottiin lisää avoimuutta ja nopeutta, jotta eri osapuolilla on käytettävissään samat tiedot.

Pyyntilupajärjestelmään toivottiin joustavuutta muun muassa yhteislupien ja pankkilupamenettelyn kautta. Tulevaisuuden hirvenmetsästäjien riittävyys ja heidän halunsa sitoutua hirvenmetsästyksen herätti myös keskustelua tilaisuuksissa. Alueellisesti mielipiteet olivat melko yhteneviä, joskin Pohjois-Suomessa oli nähtävissä omat erityispiirteensä muun muassa valtion maiden metsästyksen osalta.

Hirvikyselyssä 4500 vastaajaa

Syksyllä toteutettuun hirvikyselyyn vastasi kaikkiaan lähes 4500 henkilöä. Vastauksia saatiin alueellisesti melko kattavasti ja tyypillisesti vastauksensa antoi keski-ikäinen ammattiasemaltaan alempiin tai ylempiin toimihenkilöihin kuuluva mies. Naisia vastaajista oli noin 12 prosenttia. Kyselyn vastaajajoukko edusti kaikkiin suomalaisiin verrattuna korostetusti taajamien ulkopuolella asuvia, mikä kertoo hirviasioiden olevan leimallisesti maaseudun väestöä kiinnostavia ja koskettavia. Kyselyyn vastanneista 60 prosenttia omisti metsää ja 70 prosenttia osallistui hirvenmetsästyksen. Kyselyyn vastanneista metsänomistajista kaksi kolmesta osallistui hirvenmetsästyksen ja lähes kaikki vastaajat lähestyivät asiaa myös autoilijan näkökulmasta.

Kyselyssä kartoitettiin vastaajien kokemuksia ja niiden perusteella

Hirvikannan säätelyn ongelmista nousi esille kannan koon voimakas vaihtelu, josta halutaan eroon.

muodostettuja mielipiteitä hirvestä. Vastauksien perusteella hirvien läsnäolosta näyttävät kärsivän eniten vastaajat, jotka olivat itse olleet tai joiden tuttava oli ollut osallisena hirvionnettomuudessa ja muistissa oli useita läheltä piti -tilanteita. Vastaajat olivat hirvestä hyötyviin verrattuna useammin metsänomistajia ja olivat kokeneet hirvivahinkoja metsissään.

Hirvestä näyttivät hyötyvän erityisesti sellaiset vastaajat, joilla ei ollut hirvionnettomuuksiin liittyviä kokemuksia. Verrattuna hirvestä kärsiviin he olivat harvemmin metsänomistajia ja useammin metsästäjiä. Hirvi koettiin arvokkaana eläimenä ja tärkeänä luontokappaleena. Ei-metsästävästä maa- ja metsätalouden harjoittajista valtaosa eli noin 80 prosenttia halusi hirvikantaan pienennettävän, kun metsästäväissä maa- ja metsätalouden harjoittajista vastaava osuus oli vain noin 20 prosenttia.

Vastaajista valtaosa katsoi, että hirvikannan säätelyn tavoitteet tulisi määrittellä nykyistä tarkemmin paikallisella tasolla, missä hirvikanta ja vahinkotilanne tunnetaan parhaiten. Vastaajista valtaosa kannatti sähköisen hirvihavaintokortin ja saalisilmoituksen käyttöönottamista sekä hirvikannan säätelyn mahdollistamista myös sellaisilla luonnonsuojelualueilla, joiden ympäristöön aiheutuu haittaa alueella elävistä hirvistä.

Hirvikannan rakenteen muuttamista nykyistä vähemmän tuottavaan suuntaan kannatti pienessä tai suuressa määrin noin kaksi kolmesta vastaajasta. Esitetyistä mahdollisista kehityssuunnista metsästäysajan aikaistaminen koko maassa tai hirvenmetsästyksen pyyntiluvanvaraisuudesta ja vahinkojen korvausjärjestelmästä luopuminen saivat vain vähän kannatusta.

Hoitosuunnitelman valmistelutyö jatkuu vuoden 2012 aikana ja on määrä saada päätökseen vuoden loppuun mennessä. ●

■ *“Maa- ja metsätalouden toimintaedellytykset tulee turvata asianmukaisella hirvikannan säätelyllä. Hirvikantaa pitää säädellä metsästyksellä. Metsästysoikeudesta määrääminen kuuluu lain mukaan aina maanomistajalle – myös hirvien osalta.*

Hirvelle on asetettava maanomistajien ja metsästäjien yhdessä sopima kantatavoite hirvitalousalueittain. Kantatavoitteen asettamisessa on erityisesti huomioitava alueella oleva vahinkoriski. Kanta-arviona on käytettävä RKTL:n kanta-arviota. MTK:n valtakunnallinen tavoitekanta on 2–3 hirveä / 1000 ha. Pohjois-Suomen osalta tavoite on alueittain porrastettuna 0,3–3,0 hirveä / 1000 ha.

Hirven metsästyks on säilytettävä luvanvaraisena. Lupajärjestelmään on saatava lisää joustavuutta. Lupamäärää on voitava lisätä vielä syksyn johdissa saadun tiedon perusteella. Metsästyksellä on kyettävä suuntaamaan nykyistä paremmin vahingoista kärsiville talvilaidunalueille. Kaikki hirvien aiheuttamat vahingot on korvattava maanomistajalle täysimääräisesti. Korvausjärjestelmä on uudistettava sellaiseksi, että se huomioi toistuvat vahingot sekä pysyvät laatu- ja kasvutappiot nykyistä paremmin ja kattavammin. Maksut on suoritettava nopeasti.

Metsästyksen aloittaminen on oltava mahdollista Pohjois-Suomessa nykyistä aikaisemmin. Metsästykskautta on jatkettava tammikuun loppuun saakka koko maassa. Hirven metsästyks on sallittava kansallispuistoissa ja muilla luonnonsuojelualueilla. Erityistä vahinkoa aiheuttavien yksilöiden poistamiseen on luotava nykyistä joustavampi järjestelmä. Tutkimuslaitoksille on annettava riittävät resurssit hirvikannan koon ja vahinkojen kokonaismäärän sekä seurauksien tutkimukseen. Hirvikannan säätely ei tarvitse uusia viranomaisia tai toimielimiä.”

Kari Salonen

**Vesa Malila, lakimies,
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.**

■ *“Kalevala, kalliopiirroket, kivikauden hirvenpäiveistokset. Hirvi on ollut meille suomalaisille aina alkuperäisluontoa parhaimmillaan.*

Hirvi antaa meille luontoelämyksiä ja luomulijaa – luonnon ekosysteemiä palveluja. Kun hirviä on tarpeeksi, suurpedotkin pysyvät metsissä eivätkä tule pihoihin.

Hirvien haitat johtuvat usein meistä ihmisistä itsestämme. Me olemme muuttaneet metsiä ja muuta luontoamme. Niitä kannattaa nyt hoitaa entistä luonnonomukaisemmin. Esimerkiksi jos laajat yhtenäiset metsäalueet ja niiden väliset eläinten kulkureitit turvataisiin, hirvikolarikin vähenisivät.

**Tapani Veistola, erityisasiantuntija,
Suomen luonnonsuojeluliitto**

Hirvikannan hoitosuunnitelmassa tulee tunnustaa hirven itseisarvo sekä hirven hyödyt ihmiselle ja luonnolle. Siinä täytyy ottaa kantaa myös metsästäystä laajempiin asioihin, kuten kaavoitukseen ja metsien käytön monipuolistamiseen.”

■ *“Hirvikannan hoitosuunnitelmaa laadittaessa tulee huomioida myös riistanlihan merkityksen kasvu ruuan raaka-aineena ja hirvenmetsästyksen monet hyödyt. Riistanliha on syntyvaltaan kiistatta ekologisin ja eettisin eläinproteiinin syntyprosessi. Hirvi on merkittävä riistavara, ja jatkossa lähiruualta sekä erityisesti riistalla tulee olemaan ruokahuollossa aiempaa suurempi rooli.*

Riistasaaliilla ja metsästyksellä voisi olla Suomessa huomattavasti nykyistä suurempi merkityksensä, jos se sallitaan. Kehitystä voidaan myös ohjata, ja tässä mielessä hirvikannan hoitosuunnitelman linjauksilla on vaikutusta.

Riistasaaliin jakamisen mahdollisuuksia tulee selvittää tulevaisuutta silmälläpitäen. Metsästyksen arvo kannattaa laskea ja samalla voidaan myös hahmotella sitä, kuinka korkea suomalaisen metsästyksen kokonaisarvo, aineeton ja aineellinen, itse asiassa voisi olla.”

**Panu Hiidenmies, toiminnanjohtaja,
Suomen metsästäjäliitto**

HOITOSUUNNITELMA TAANTUVALLE METSÄHANHELLE

Metsähanhen kanta on taantunut 1990-luvun alusta lähtien. Vähenemisen syyt ovat arvailujen varassa. Suomen riistakeskuksessa on alettu valmistella metsähanhen hoitosuunnitelmaa, ja uudessa metsähanhitutkimuksessa haetaan lisätietoa kantaan vaikuttavista tekijöistä.

Taigametsähanhen ahdinko tarjoaa erinomaisen tilaisuuden kehittää eurooppalaista kannanhoitoyhteistyötä.

■ Suomessa ja samoin koko Euroopassa tavataan kahdenlaisia metsähanhia. Pääosa Suomen metsähanhikannasta on taigametsähanhia, jotka pesivät havumetsävyöhykkeen aapasilla. Aivan uusi tieto on, että pohjoisimmassa Lapissa pesii vähäinen määrä tundrametsähanhia. Nimensä mukaisesti ne pesivät puuttomalla tundralla. Lisäksi jopa tuhansia Venäjällä ja Pohjois-Norjan Finnmarkissa pesiviä tundrametsähanhia muuttaa keväisin ja syksyisin Suomen kautta. Taigametsähanhia pesii Suomen lisäksi ainoastaan Venäjällä, Ruotsissa ja Norjassa. Suomen taigametsähanhet talvehtivat pääasiassa Etelä-Ruotsissa ja Tanskassa.

Jo kaksi vuosikymmentä alamäkeä

Taigametsähanhi on ajautunut vaikeuksiin viime vuosikymmeninä. Hanhia on laskettu niiden levähdys- ja talvehtimisalueilla Etelä-Ruotsissa vuodesta 1977, ja laskentojen mu-

kaan taigametsähanhen kanta alkoi taantua 1990-luvun alussa.

Suomessa pesivien taigametsähanhien kannanmuutoksista ei ole laskentatietoja, sillä mikään rutiinimenetelmä ei sovellu tämän aran ja vaikeakulkuisissa maastoissa pesivän hanhen laskentaan. Silti kannan vähenemisestä ei ole epäilystäkään. Lintuatlaskartoitukset osoittavat, että kanta on harventunut jopa tärkeimmillä pesimäalueilla Keski-Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Pesimäkantamme nykykooksi esitetään valistuneena arvauksena 1700–2500 paria, mikä äkkiseltään vaikuttaa melko pieneltä. Suomen Punaisessa kirjassa metsähanhi luokitellaan silmälläpidettäväksi lajiksi.

Taigametsähanhien pesimäalue ulottuu Skandinaviasta Siperian läntisimpiin osiin, mutta ne talvehtivat suhteellisen suppealla alueella Luoteis-Euroopassa. Arvio taigametsähanhien talvehtivaksi kokonaiskannaksi oli 1990-luvun

puolivälissä 100 000, vuonna 2006 noin 80 000 ja 2011 ainoastaan 45 000 yksilöä. Sen sijaan tundrametsähanhen kanta on vakaa ja runsas – peräti puoli miljoonaa yksilöä.

Metsästystavat muuttuneet

Mahdollisia syitä taigametsähanhien vähenemiseen on monia, ja luultavasti kyse on eri syiden yhteisvaikutuksesta. Metsähanhi on nimensä ansainnut, sillä aapasoiden ohella se käyttää metsäisiä maastoja sekä pesimä- että poikueympäristöinä. Muutokset metsäisissä elinympäristöissä vaikuttanevat ennen muuta pesien, hautovien naaraiden ja poikasten selviytymiseen. Pesimäsoiden lähiympäristössä tapahtuvan maankäytön ja metsänkäsittelyn mahdollisia vaikutuksia metsähanheen ei kuitenkaan tunneta.

Kannan taantumisesta huolimatta Suomen vuotuinen metsähanhisaalis, keskimäärin 6 500 yksilöä, ei ole juuri muuttunut sitten

Jotta taigametsähanhen taantuminen saadaan pysäytetyksi ja kanta runsastumaan, tarvitaan korjaavia toimia koko levinneisyysalueella.

1990-luvun. Sitä vastoin saaliin alueellinen jakautuminen näyttää muuttuneen: vielä 1990-luvulla pääosa saalista saatiin pohjoisen pesimäalueilla, mutta 2000-luvulla huomattavasti etelämpänä. Lisäksi metsähanhisalis on 2000-luvulla noudatellut kahden runsastuneen lajin, meri- ja kanadanhanhen saalismääriä. Meri- ja kanadanhanhia pyydetään pääasiassa pelloilta kuvien avulla.

Aikuisten yksilöiden kuolevuus vaikuttaa hanhikantojen muutoksiin yleensä enemmän kuin poikastuoton vaihtelu. Siipinäytteiden perusteella kaksi kolmasosa metsähanhen metsästysaaliista on Suomessa aikuisia ja loput nuoria, kun "oikeaoppisesti" ikäluokkien lukusuhteen pitäisi olla päinvastainen. Pesimäkantaan kohdistuvaa verotusta pyrittiin vähentämään vuosina 2010 ja 2011 lyhentämällä metsästysaikaa alkupäästä suurimassa osassa maata.

Vähentämiseen voi olla muitakin syitä. Muiden hanhien lukumäärä on moninkertaistunut metsähanhen muutto- ja talvehtimisalueilla, ja laulujoutsenkanta on runsastunut Suomessa. Niinpä lajin välinen kilpailu elintilasta on saattanut kiristyä. Pesivät laulujoutsenet voivat karkottaa sulkasatoiset metsähanhet reviiriltään heinäkuussa. Ratkaiseva kysymys, eli heikentääkö tämä metsähanhien poikastuottoa tai hengissä säilymistä, on yhä auki.

Kansainvälinen riistavara

Metsähallituksessa laadittiin vuonna 2011 maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta selvitys metsähanhikannan nykytilasta, kannanhoidon kehittämisestä ja tiedon puutteista. Suomalaisten metsähanhien pesimälevinneys on tärkeimmät pesimäalueet tunnetaan hyvin, samoin muutto ja kerääntymisalueet. Ainostaan pesimättömien lintujen sulkimisaalueista on niukasti tietoa. Sen sijaan monet muut tärkeät muuttajat kuten poikastuot-

to, yksilöiden säilyvyys ja kuolinsyyt sekä metsästysaaliin alalajikoostumus tunnetaan huonosti.

Jotta taigametsähanhen taantuminen saadaan pysäytetyksi ja kanta runsastumaan, tarvitaan korjaavia toimia, ei vain Suomessa vaan myös muualla taigametsähanhen levinneisyysalueella. Suomessa tulisi ennen muuta vähentää kannan tuottavan osan metsästyskuolevuutta ja lisätä kannanhoidon pohjaksi tarvittavaa tietoa pesimäkannan koosta ja muutoksista, samoin metsästysaaliin koosta ja koostumuksesta. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos aloittikin 2011 uuden metsähanhi-tutkimuksen.

Suomen riistakeskuksessa on puolestaan aloitettu metsähanhen kansallisen hoitosuunnitelman valmistelu. Hankkeeseen osallistetaan eri intressitahoja Suomessa sekä joukko koti- ja ulkomaisia

asiantuntijoita. Lopputuloksena on suunnitelma, jossa määritellään pitkäjärteisen kannanhoidon tavoitteet ja tarvittavat käytännön toimet.

Toisin kuin Pohjois-Amerikassa, Euroopassa ei tähän saakka ole juuri tehty muuttavien riistavesilintujen kannanhoitoon liittyvää kansainvälistä yhteistyötä. Taigametsähanhen ahdinko herättää Euroopassa laajalti huolta, mutta samalla se tarjoaa erinomaisen tilaisuuden kehittää eurooppalaista kannanhoito-yhteistyötä. Taigametsähanhi tarvitsee ehdottomasti myös koko levinneisyysalueen eli muuttotien kattavan kannanhoitosuunnitelman, jossa sovitaan valtioiden välisestä työnjaoista ja kannan tuoton oikeudenmukaisesta jaosta.

Taigametsähanhen ahdinko tarjoaa erinomaisen tilaisuuden kehittää eurooppalaista kannanhoito-yhteistyötä.

Myös joutsen voi vallata elintilaa metsähanhelta.

■ "Metsähanhi on arvostettu riistolintu. Silti meiltä puuttuvat monet perustiedotkin kannan hyvinvoinnin varmistamiseksi. Emme tiedä edes kuinka paljon Suomessa pesii metsähanhia. Metsähanhi on muuttolintu. Se asuu pesimäsaalloilla alle puoli vuotta. Vaikka pesimäpaikkojen suojeleminen on elintärkeää, se ei vielä riitä.

Muuttolinuilla pitää olla rauhallisia lepäily- ja ruokailualueita niiden koko matkan ajan. Tässä EU:n Natura 2000 -luonnonsuojelualueverkoston ja sen hoitoon käytettävät varat nousevat arvoon arvaamattomaan. Myös EU:n maatalouspolitiikan vihertämisellä on merkitystä hanhipeitojen tulevaisuudelle.

Metsähanhen metsästyspainetta tulee säädellä kannan mukaan uusillakin keinoilla. Muuten metsähanhelle käy kuin kiljuhanhelle. Se hupeni yleisestä riistalajista sukupuuton partaalle muutamassa vuosikymmenessä."

Tapani Veistola, erityisasiantuntija, Suomen luonnonsuojeluliitto

■ "Joutsen katsoo samoille pesimäreiville pyrkivän metsähanhen siinä määrin kilpailijakseen, että se ajaa metsähanhen pois, eikä metsähanhelle jää muuta vaihtoehtoa kuin pakeneminen. Reviirinsä ulkopuolella, kuten ruokintapaikoilla, joutsenet ja metsähanhet tulevat hyvin toimeen toistensa kanssa. Myöskään pesimättömät vailla reviirinsidonnaisuutta olevat joutsenet eivät osoita vihamielisyyttään hanhia kohtaan. Mutta pesimäreivillä joutsen on kokonaan kuin toinen lintu. Reviirille ilmestyvä metsähanhi on sille suuri ärsyke, ja jos metsähanhi erehtyy uhmaamaan sitä, valkoinen siipikirves pistää tunkeilijan ruutuun.

Joutsenelta puuttuu käytännössä kokonaan kannan kasvua ja lajin tasapainoa säätelevät viholliset, kun taas sulkimisaikoilta joutsenten häädämät ja jalkapattikassa taapertavat lentokyvyttömät hanhet ovat ketulle ja kotkalle helppoa evästä. Näin hanhi joutuu jatkuvasti luovuttamaan elintilaansa sitä vahvemmalle kilpailijalleen, mikä ei voi olla näkymättä kannan kehityksessä."

Einar Väyrynen, eläkeläinen, tehnyt assistenttina metsähanhiresgastuksia RKTL:ssä yli kaksikymmentä vuotta

Kotiseutukosteikko Life:

TYÖTÄ KOSTEIKKOLUONNON VUOKSI

Matalat elämää kuhisevat kosteikot ovat luonnon monimuotoisuuden huippupaikkoja. Ne tarjoavat elinympäristöä suurelle joukolle lajeja – esimerkiksi sammakoille, sudenkorennoille, sukeltajakuoriaisille ja vesilinnuille. Kosteikot toimivat luonnon omina suodattimina pysäyttäen tulvavesien huuhtoomaa kiintoainetta ja sitoen ravinteita ojittettujen alueiden kuivatusvesistä. Kosteikot monipuolistavat maisemaa, ja vesistöjen latvoilla olevat kosteikot tasoittavat jokivesistöjen tulvavirtaamia.

■ ■ ■ Suomesta on kadonnut valtava määrä kosteikkoja laajamittaisen kuivatustoiminnan vuoksi. Osa kadonneista kosteikoista on mahdollista palauttaa maisemaan, ja sopiville kohteille voidaan perustaa uusia kosteikkoja korvaamaan hävinneitä elinympäristöjä.

Kosteikkojen parissa toimii lukuisia määriä hankkeita ja organisaatioita. Usein kosteikkoja katsellaan kuitenkin vain yhdestä kapeasta näkökulmasta, ja unohtetaan niiden muodostama kokonaisuus. Kosteikkojen vaikutus luonnon monimuotoisuudelle on merkittävä aina korpinotkon kanalintujen poikueympäristöstä ojanpientareella sijaitsevaan peltopyyn pesäpaikkaan ja purossa tuikkivasta taimenesta matalan järven sorsia vilisevään kasvillisuusmosaikkiin. Kosteikkojen ja vesistöjen kokonaisuus on luonnon elämänlanka, jota tulisi katsoa laajasti aina vedenjakaja-alueen kosteasta metsäntokosta Itämereen saakka.

Riistanhoito tärkeä motiivi kosteikkoluonnon hoitoon

Hyvinvoivat elinympäristöt ovat edellytys runsaille, terveille ja metsästettävälle riistakannoille. Monien vesilintujen kannat ovat pienentyneet ja joillakin lajeilla uhanalaisuusstatusta on heikennetty. Elinympäristöjen heikkenevä tila, kasvavat vieraspetokannat sekä talvehtimisalueiden olosuhteet

ovat merkittävimmät syyt kantojen taantumiseen. Kosteikkoluonnon hoidon keskeisenä tavoitteena on turvata vesilintukantojen säilyminen metsästettävällä tasolla myös tulevaisuudessa.

Riistanhoito on keskeinen motiivi maaseudun luonnon- ja elinympäristöjen hoidossa. Metsästäjät ovat avainasemassa, koska Suomen maan pinta-alasta metsästäjät omistavat 28 prosenttia. Metsästämissä maanomistajissa on merkittävä potentiaali maaseudun luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa, sillä riistakantojen hyväksi tehdystä elinympäristöjen hoidosta hyötyvät monet muutkin lajit ja omien harrastusmahdollisuuksien parantaminen motivoi toimintaan.

Suomalaisilla metsästäjillä on pitkät perinteet riistan ja sen elinympäristöjen hoitoon.

Vahvan riistanhoitoperinteen pohjalle maa- ja metsätalousministeriö on valmistelemassa riistataloudellista kosteikkostrategiaa edistämään maa- ja metsätalousalueiden kosteikkoluonnon hoitoa. Kotiseutukosteikko Life+ -hanke luo pohjaa tulevan strategian käytännön toteuttamiselle.

Toimivat esimerkit innostavat toimintaan

Kotiseutukosteikko Life+ -hankkeen keskeisenä tavoitteena on innostaa maanomistajia ja paikallisia yhdistyksiä kotiseutunsa kosteikkoluonnon kunnostamiseen ja hoitoon.

Tavoitteeseen pyritään rakentamalla valtakunnallinen mallikosteikkojen verkosto maanomistajalähtöisellä ja osallistavalla toimintamallilla, järjestämällä kosteikkoiltoja kaikissa maakunnissa sekä aktiivisella tiedotustoiminnalla.

Mallikosteikkoverkoston luomisen tarkoituksena on myös kehittää toimintamalleja kosteikkoluonnon laajamittaiseen elvyttämiseen. Avainasemassa on maanomistajien, paikallisten yhdistysten sekä viranomaistahojen tiivis ja rakentava yhteistyö. Yhteisenä tavoitteena tulee olla hyvinvoiva lähiluonto, missä elinvoimaiset eläinkannat tarjoavat virkistysmahdollisuuksia luonnossa niin metsästäjille, lintuharrastajille, kalastajille kuin muillekin luontoharrastajille.

Kotiseutukosteikot valitaan, suunnitellaan ja toteutetaan maanomistajien, paikallisten yhdistysten ja riistakeskuksen sekä muiden tahojen yhteistyönä. Kohteiden suunnittelu ja merkittävä osa toteutuksesta rahoitetaan hankkeen varoista. Paikallisten toimijoiden osallistuminen kunnostukseen omalla työpanoksella tai rahoituksella on edellytys laajamittaisten töiden toteutumiseksi. Kaikkien maa- ja vesialueen omistajien on oltava mukana oman kohteen suunnittelussa jo ensiaskelista. Käytännön voimavarana on paikallisten ihmisten talkoohenki ja halu tehdä työtä kotiseutunsa luonnon ja riistalajien hyväksi.

Riistanhoito on keskeinen motiivi maaseudun luonnon- ja elinympäristöjen hoidossa.

Tukemalla ihmisten omaehtoista työtä luonnon ja elinympäristöjen hyväksi riippumatta siitä, mikä heitä tähän työhön motivoi, saavutetaan hyviä tuloksia luonnon kannalta ja edistetään positiivisen asenneilma- piirin muodostumista elinympäristö- jen säilyttämistä kohtaan.

Kaksitoista Kotiseutu- kosteikkoa on jo valmiina

Viisivuotinen hanke on lähtenyt rivakasti liikkeelle. Ensimmäisen toimintavuoden aikana mallikosteik- koja on valittuna jo 36, joista 23:n toimenpidesuunnitelma on valmiina. Kaivinkoneet ovat kaivaneet syvänteitä ja rakentaneet patopen- kereitä jo kahdellatoista Kotiseu- tukosteikolla. Kosteikkojen koko vaihtelee reilun hehtaarin laajuisesta Kiteen Kuposensuon kosteikosta aina Pyhäjärven Vähä-Komun 18 hehtaarin lintujärveen.

Yhteispinta-alaa valmiilla kosteikoilla on jo yli 80 hehtaaria, ja hankkeen tavoitteena olevat vähintään kolmekymmentä kostei- koa yhteispinta-alaltaan vähintään 200 hehtaaria tultaneen ylittämään selvästi. Ensimmäisten joukossa valmistuneilla kosteikoilla oli jo melkoista siipien suhinaa ennen kuin alkutalven pohjoistuulet saat- telivat räpyläjalat etelän lämpimille rannoille.

Pudasjärvellä Väliatalon kosteikolla rakennettiin matalat patopenkereet kuivatus avosuon ympärille ja vahvis- tettiin tyhjäksi valuneiden rimpilampien jänteitä. Ensi kesänä vesi välkehtii koko kahdeksan hehtaarin laajuisella kostei- koalueella, ja jopa metsähänhi saattaa pysähtyä ruokailemaan kunnostetulla kosteikolla.

Life+ Return of Rural Wetlands on Euroopan unionin luonnonsuojelurahaston sekä maa- ja metsätalousministeriön osarahoittama esittelyhanke, joka maan- omistajalähtöisellä toimintamallilla edistää kosteikkoluonnon monimuotoisuutta ja kosteikkojen lukumäärää maa- ja metsätalousalueilla, missä suuri osa metsästettä- vistä vesilinnuista pesii.

Lisää tietoa osoitteessa www.kosteikko.fi.

Mikko Koho

Sauvon Härmälän pato rakennettiin ensimmäisten joukossa elokuussa. Alkusyksystä kosteikoilla asusti jo kahdeksan- kymmenpäinen taviparvi, vaikka vesipintaa oli vasta murto-osa tulevasta. Härmälän kosteikon esimerkkinä mukaisesti Kotiseutukosteikoilla on ensi kesänä odotettavissa melkoista kuhinaa ja siipien suhinaa.

Juha Siekkinen

SUPIKOIRAN LEVIÄMISTÄ EHKÄISTÄÄN POHJOISMAISELLA YHTEISTYÖLLÄ

Supikoiran kannanhoitosuunnitelma esittää toimenpiteitä kannan rajoittamiseksi

Supikoira on vieraslaji, joka uhkaa esimerkiksi monia kosteikkolintuja. Yhteispohjoismaisella supikoirahankkeella pyritään estämään supikoiran vakiintuminen Pohjoismaiden elämistöön. Supikoiran kannanhoitosuunnitelma valmistui vuoden alussa.

■ ■ ■ Pohjoismaisessa supikoirahankkeessa (Management of the invasive Raccoon Dog in the North-European countries Life+) pyritään saamaan parempaa tietoa supikoirasta lajina, sen elintavoista ja levinneisyydestä sekä siitä, miten supikoiran leviäminen voidaan estää kosteikkoalueilla ja muilla sellaisilla alueilla, joilla sen leviämisen ja vakinaistumisen vaara on suuri eli Pohjois-Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Suomessa pyritään

supikoirien määrän vähentämiseen Skandinavian kannalta kriittisimmillä alueilla eli Ruotsiin rajoittuvilla alueilla Lapissa ja Merenkurkun ulkosaaristossa. Suomessa hankkeesta ja sen toimenpiteistä vastaa Suomen riistakeskus.

EU-komissio on painottanut, että jokaisessa hankkeeseen osallistuvassa maassa supikoiralle on laadittava kannanhoitosuunnitelma. Suomen supikoiran kannanhoitosuunnitelma valmistui vuoden

2012 alussa. Suunnitelma sisältää katsauksen supikoiran nykytilasta sekä perustietoa supikoiran biologiasta ja elintavoista. Suunnitelmassa käsitellään myös supikoirakannan rajoittamisessa tällä hetkellä esiintyviä ongelmia sekä tehdään ehdotuksia ongelmien ratkaisemiseksi. On huomioitava, että tätä kannanhoitosuunnitelmaa ei tule verrata muihin kansallisiin kannanhoitosuunnitelmiin, koska supikoiran kannanhoitosuunni-

Supikoiranhanke

Nykyläinsäädännössä supikoira luokitellaan riistaeläimeksi, ja se estää tehokkaan supikoiranpyynnin harjoittamisen.

Loukulla kiinni otettuun supikoiraan asennetaan GPS-lähetintä, jonka avulla selvitetään supikoiran liikkeitä ja käyttäytymistä.

telman laatimista ei hankkeen tiukan aikataulun vuoksi edeltänyt samanlainen taustatyö kuin muita kannanhoitosuunnitelmia. Ajatuksena on, että tätä suunnitelmaa voisi käyttää tukena kansallista vieraslajistrategiaa toteutettaessa sekä metsästyslakia uudistettaessa.

Kannan kurissapitämiseksi tarvitaan uusia pyyntikeinoja

Kannanhoitosuunnitelmassa esitetään toimenpide-ehdotuksia, joista tulisi keskustella metsästyslainsäädännön uudistamisen yhteydessä, jotta Suomen on myös tulevaisuudessa mahdollista täyttää ne vaatimukset supikoirakannan kontrolloimisesta ja leviämisen estämisestä, joihin Suomi on kansainvälisten velvoitteiden kautta sitoutunut.

Nykyiset pyyntikeinot ovat riittämättömiä supikoirakannan kurissapitämiseksi. Uusien inhimillisten, edullisten ja tehokkaiden pyyntimenetelmien kehittäminen yhdessä nykyisten metsästysmenetelmien tehostamisen kanssa on avainasemassa supikoiraongelman ratkaisemisessa esimerkiksi uusilla kosteikkoalueilla sekä herkillä lintualueilla. Metsästyslainsäädännön uusimisen helpottamiseksi

hankkeessa tutkitaan ja verrataan erilaisia pyyntimenetelmiä.

Riistaeläinstatus estää tehokkaan pyynnin

Uusien pyyntikeinojen sallimisen lisäksi kannanhoitosuunnitelmassa paneudutaan supikoiran statukseen metsästyslainsäädännössä. Nykyluokituksen mukaan supikoira luokitellaan riistaeläimeksi, ja se estää tehokkaan supikoiranpyynnin harjoittamisen. Riistaeläinstatus aiheuttaa myös sen, että supikoiran metsästysoikeus kuuluu metsästysoikeuden haltijalle, mikä voi toisinaan vaikeuttaa supikoiran hävittämistä paikallisesti, esimerkiksi kosteikkoalueilla.

Lisäksi olisi keskusteltava siitä, tulisiko keinotekoisen valon käyttäminen supikoiranmetsästyksen yhteydessä sallia. Kyse ei ole ainoastaan metsästysetiikasta vaan myös turvallisuudesta: monta haavakkotilannetta voitaisiin välttää, mikäli keinotekoisen valon käyttö olisi sallittua, ja metsästettäessä pysäyttävällä koiralla pimeässä myös supikoiran lopettaminen helpottuisi. Näitä sekä muita keinoja – kuten äänenvaimentimen, jalkanarujen ja elektronisten apuvälineiden käyttö metsästyksessä – tuodaan kannanhoitosuunnitelmassa esille.

Supikoirakannan hallinta ei kuulu vain metsästäjille

Kannanhoitosuunnitelmaa laadittaessa on lähdetty ajatuksesta, että ”supikoira ei ole metsästyksellinen ongelma, se on ympäristöongelma”. Näin ollen vastuu supikoirakannan hallinnasta ei kuulu

yksinomaan metsästäjille, eikä hallinnan kustannuksia voida kattaa ainoastaan riistanhoitomaksuilla. Metsästäjät tekevät tälläkin hetkellä oman osuutensa metsästäjällä supikoiraa tehokkaasti lainsäädännön puitteissa.

Myös muiden toimijoiden on osallistuttava, ja sen he voivat tehdä monin eri tavoin. Suojelualueilla metsästyks on sallittava, mikäli suojelukohde ei kärsi metsästyksestä. Tämä kannustaa myös vierasperäisten pienpetojen kuten minkin ja supikoiran metsästykseseen. On myös tiedostettava luolametsästyksen tärkeys pienpetojen hallinnassa. Luolapyynnin kieltäminen estäisi tärkeän riistanhoidollisen panostuksen, koska luolapyynti on yksi tehokkaimmista tavoista hallita supikoirakantaa.

EWS-järjestelmän (varhaisvaroitusjärjestelmä) asentamiseen ja ylläpidon kustannuksiin osallistuminen sekä loukkujen sponsorointi ovat konkreettisia toimia, joihin muut toimijat voivat osallistua rahallisesti.

Supikoiranpyynti on ympäristönhoitoa

Supikoirakannan hallinnassa tulee aina muistaa, että kyse on elävistä eläimistä, ja näin ollen metsästyseettinen näkökulma ja turhan kärsimyksen tuottamisen välttäminen on aina huomioitava kaikissa toimenpiteissä ja uudistuksissa. Tämä on jokaisen metsästyksen ja riistanhoitoa harjoittavan metsästäjän kunnia-asia.

On myös muistettava, että supikoira tarjoaa mahdollisuuden metsästykseseen, ja se on paikoin arvostettu riistaeläin. Siten kaikki metsästyslain ja muun supikoiraa koskevan lainsäädännön muutokset on tehtävä yhteisymmärryksessä aktiivisten supikoiranmetsästäjien kanssa. Vain näin voidaan ylläpitää ja lisätä kiinnostusta supikoiranpyyntiin, joka on riistanhoitoa ja ympäristönhoitoa parhaimmillaan.

Hoitosuunnitelma löytyy sähköisessä muodossa osoitteesta www.riista.fi/hoitosuunnitelmat --> Supikoiran kannanhoitosuunnitelma, ja se on myös lainattavissa kaikista Suomen riistakeskuksen aluetoimistoista.

Supikoiran kannanhoitosuunnitelmaa voi käyttää tukena kansallista vieraslajistrategiaa toteutettaessa sekä metsästyslakia uudistettaessa.

SUOMEN RIISTAKESKUS SUSIPOLITIIKAN TOTEUTTAJANA

Suomen susipolitiikkaa säätelee pitkälti EU:n luontodirektiivi, ja susi on rauhoitettu koko Suomessa. Poikkeuslupia suden tappamiseen voidaan myöntää vain metsästyslain mukaisissa poikkeustapauksissa, jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei löydy ja jos susikannan suotuisan suojelun taso ei vaarannu. Maa- ja metsätalousministeriö säätää vuosittain asetuksella enimmäismäärän, joka susia voidaan poikkeusluvilla tappa. Toisaalta enimmäismäärä ei ole myöskään määrä, joka tulisi päätöksenteossa automaattisesti saavuttaa. Susikannan taantumisen johdosta maa- ja metsätalousministeriöllä on ollut erittäin tiukka linja suurimman sallitun saalismäärän määrittämisessä. Suomen riistakeskus voi myöntää poikkeuslupia ainoastaan näiden raamien rajoissa.

■ ■ ■ Liittyessään Euroopan unioniin Suomi sitoutui noudattamaan luontodirektiiviä myös suden osalta – eli säilyttämään suotuisan suojelun tason. Suden asema muuttuikin Suomessa EU-jäsenyyden myötä riistaeläinlajiksi, jonka metsästystä rajoitetaan voimakkaasti siihen kohdistuvan suojeluvaihtoiteen vuoksi.

Susi on metsästyslain 37 §:n mukaisesti rauhoitettu koko Suomessa. Säännös on ollut voimassa eduskunnan päättämänä ja

Seppo Ronkainen

Hoitosuunnitelma ohjaa Suomen nykyistä susipolitiikkaa.

presidentin vahvistamana 1.3.2011 alkaen myös poronhoitoalueella. Aiemmin rauhoituksesta säädettiin metsästysasetuksessa eli pelkääntään asetuksen tasolla. Poronhoitoalueella susi kuuluu luontodirektiivin liitteen 5 lajeihin, joiden ottaminen luonnosta ja hyväksikäyttö voi vaatia hyödyntämisen sääntelyä, ja muualla Suomessa liitteen 4 tiukkaa suojelua edellyttäviin lajeihin. Poikkeuslupia voidaan myöntää vain luontodirektiivin velvoittamana metsästyslakiin kirjatuihin

poikkeustapauksissa sillä edellytyksellä, että poikkeamiselle ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua ja että susikannan suotuisan suojelun taso ei vaarannu.

Susikannan hoitoa tarkasteltu EU-tuomioistuimessa

EU:n komissio haastoi Suomen EY-tuomioistuimeen tammikuussa 2005 syyttäen Suomea luontodirektiivin rikkomisesta susikannan hoidon osalta. Vuonna 2007 EY-tuomioistuin antoi tuomionsa, jonka mukaan Suomi selvisi kanteesta ja oikeuskäsittelystä pitkälti vuonna 2005 valmistuneen susikannan hoitosuunnitelman ansiosta. Tämä vahvisti edelleen Suomen susikannan hoitosuunnitelman merkitystä ja voidaankin sanoa, että hoitosuunnitelma ohjaa Suomen nykyistä susipolitiikkaa.

Susikanta oli hoitosuunnitelman vahvistamisen aikaan nousussa. Vuosina 1998–2006 kanta kasvoi keskimäärin 12 prosenttia vuodessa ja vuonna 2006 se saavutti huipunsa: 25 laumaa ja 250 sutta.

Vuonna 2007 kanta notkahti 200 suteen, mutta se oli kuitenkin edelleen noin kaksinkertainen kymmenen vuoden takaiseen verrattuna. Vuoden 2008 lopussa suden vähimmäiskanta-arvio oli vielä noin 220–240 yksilöä, mutta vuoden 2009 lopussa enää 150–160 yksilöä. Kannan taantuma jatkui edelleen, ja helmikuussa 2011 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos arvioi Suomen susimääräksi 135–145 yksilöä (ja 13 laumaa). Tammikuuhun 2012 tultaessa Suomen susikanta kääntyi jälleen hienoiseen nousuun, ja sen kooksi arvioitiin 150–165 yksilöä (ja 14 laumaa). Mikäli mukaan lasketaan Suomen ja Venäjän välisen rajan molemmin puolin liikkuvat susilaumat ja parit kokonaisuudessaan, susien lukumääräksi saadaan 180–210 yksilöä ennen susien toukokuuhun ajoittuvaa lisääntymis-

aikaa. Suomen susikantaan syntyy vuosittain 50–60 pentua.

Vuosina 2006–2010 tapahtuneen Suomen susikannan taantumisen syitä ei ole analysoitu yksityiskohtaisesti, mutta tutkijoiden mukaan kannan taantuma viittaa luvattoman, tilastoimattoman tappamisen olevan keskeisin susikannan kehitykseen vaikuttava tekijä. Myös Ruotsissa tehtyjen tutkimusten mukaan siellä pääasiallinen susikantaa rajoittava tekijä on viime vuosina ollut susien laitton tappaminen.

Kokonaislukumäärän vaihteluista huolimatta Suomen susikanta on leviittänyt uusille alueille, ja uusia laumoja on syntynyt alueille, joissa susia ei ole ollut yli sataan vuoteen.

Poikkeuslupia vain vakavimpien vahinkojen estoon

Maa- ja metsätalousministeriö säätelee asetuksella kuinka paljon susia voidaan poikkeusluvalla enintään tappaa vuosittain ottaen huomioon suotuisan suojelun tason tavoitteen sekä susikannasta muun muassa elinkeinoille ja ihmisille aiheutuvat vaikutukset. Susikannan taantumisen johdosta suurimman sallitun saalismäärän määrittämisessä on ollut erittäin tiukka linja.

Suomen riistakeskus voi myöntää hakemuksesta poikkeuslupia metsästyslain, metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista annetun valtioneuvoston asetuksen sekä poikkeusluvalla sallittavasta metsästyksestä annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen rajoissa. Suomen riistakeskuksessa lupahakemukset ratkaisee julkisten hallintotehtävien päällikkö tai hänen sijaisensa aluetoimiston esittelijän (yleensä riistapäällikkö) esittelystä.

Koska maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetty suurin sallittu saaliismäärä on rajattu ja tarpeet poikkeusluville ovat suuremmat kuin mihin Suomen riistakeskuksen päätösvaltuudet riittävät, poikkeuslupa on suunnattava vain erityistilanteisiin, joita ovat esimerkiksi vakavimmat vahinkotapaukset porotaloudelle.

Suden poikkeuslupa suunnataan vain erityistilanteisiin, kuten vakavimpiin vahinkotapauksiin.

Tammikuuhun 2012 tultaessa Suomen susikanta kääntyi jälleen nousuun, ja sen kooksi arvioitiin 150–165 yksilöä ja 14 laumaa.

LUMIJÄLKILASKENTA AVUKSI KASVAVAN ILVESKANNAN ARVIOINTIIN

Suurpetojen lumijälkilaskenta toteutettiin viidellä alueella tammikuun 2012 aikana. Laskenta-alueena olivat Etelä-Savo, Keski-Suomi, Pohjois-Savo, Satakunta ja Itä-Uusimaa. Laskennan kohteena oli erityisesti ilves, mutta myös susi-, ahma- ja karhuhavainnot kirjattiin. Tavoitteena oli kehittää ja testata yhteistyössä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kanssa laskentamenetelmää, joka tukee nykyistä suurpetohavaintojärjestelmää ja parantaa havaintoihin perustuvien kanta-arvioiden tarkkuutta erityisesti ilveksen tihentymäalueilla. Laskennan toteuttamiseen saatiin rahoitusta maa- ja metsätalousministeriöltä.

■ ■ ■ Suomen suurpetokantojen seurannasta ja kanta-arvioista vastaa Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Runsauden seuranta perustuu edelleen pääasiassa petoyhdyshenkilöiden kirjaamiin suurpetohavaintoihin. Jokaisen riistanhoitoyhdistyksen alueella toimii vähintään yksi petoyhdyshenkilö. Heidän tehtävänsä on kerätä oman alueensa suurpetohavainnot, varmistaa ne ja välittää varmat havainnot riistantutkimukselle.

Suurpetohavaintojen määrä on kasvanut rajusti. Vuosituhannen vaihteessa kirjattiin koko maassa noin 10 000 havaintoa. Vuonna 2010 suurpetohavaintoja kertyi jo yli 46 000. Erityisesti ilveshavaintojen määrä on lisääntynyt selvästi 2000-luvun alusta lähtien. Pelkästään ilveshavaintoja kertyi vuonna 2010 lähes 31 000 kappaletta. Havaintomäärän nousu selittyy kantojen voimakkaalla kasvulla.

Suurpetokantojen arviointi perustuu pääasiassa pentuehavaintoihin. Havaintoaineiston perusteella riistantutkimus tekee arvion erillisten pentueiden lukumäärästä. Arvio perustuu tietoon pentueiden liikkuvuudesta, elinpiireistä ja niiden välisistä etäisyyksistä. Ilveskannan koko saadaan kertomalla varmojen pentueiden määrä tutkimukseen perustuvalla kertoimella 6.

Erityisesti ilveksen runsastuessa on havaintojärjestelmän toimivuudessa havaittu ongelmia. Sen tuottaman kannan runsauskehitys ei ole aina vastannut kannan kehityksestä

Hannu Huttu

**Laskentaan
osallistui
6 000
vapaaehtoista
laskijaa.**

muutoin saatua tietoa. Riistakolmio-
laskentojen runsausindeksit, liikenteessä
kuolleiden ilvesten määrä ja käytännön
havaintojärjestelmän tuottamaa arviota
voimakkaampaan kasvuun. Havaintomassasta
on erittäin vaikea erotella samalla alueella
liikkuvia pentueita toisistaan.

Lumijälkilaskennan toteutus
 Lumijälkilaskennan tavoitteena oli
selvittää laajalla alueella yhtäaikaista
ja mahdollisimman tarkasti laskenta-
alueiden todellinen ilvestentueiden
lukumäärä. Aikaisemmin vastaavia
laskentoja on tehty Kainuussa ja Länsi-
Uudellamaalla. Näiden laskentojen
kokemuksia

hyödynnettiin tässä laskennassa. Laskenta-
varten perustettiin projektiryhmä, joka
vastasi laskennan organisoinnista. Projektiryhmän
tueksi perustettiin tutkijaryhmä, jonka
tehtävänä oli vastata laskennan tieteellisestä
laadusta ja ohjeistuksesta.

Käytännössä laskennan suorittivat
laskentapäälliköt, jälkitarkastajat ja laskijat,
jotka koulutettiin tehtäviinsä. Koko organisaatiosta
luotiin alueittain yhteystietoverkosto, jolle
tiedotettiin laskennan aloittamisesta ja edistymisestä
tekstiviestein. Organisaation rungon muodostivat
kokeneet petoyhdyshenkilöt ja heidän avustajansa.

Laskentareitistö suunniteltiin laskentapäälliköiden
johtolla yhteistyössä metsästysseurojen kanssa.
Reitit sijoitettiin sellaisille teille, jotka oli
mahdollista ajaa läpi autolla vähän lumen
aikaan. Laskentareitit sisälsivät myös lyhyitä
jalan tai suksilla kuljettavia pätkiä. Aikaisem-
mista lumijälkilaskennoista poiketen reittejä
ei digitoitu etukäteen, vaan laskentaryhmät
merkitsivät toteutuneet laskentareitit kartoille.
Niiden perusteella arvioidaan jälkikäteen
laskennan kattavuus ja peittävyys.

Laskennassa kirjattiin tuoreet suden,
ahman, karhun ja ilveksen jäljet, jotka olivat
syntyneet laskentaa edeltävän lumisateen
jälkeen. Kaikki ilveksen pentue- ja susihavainnot
tarkastettiin. Tarkastuksen tekivät nimetyt
jälkitarkastajat. Laskennan luotettavuuden
varmistamiseksi sidosryhmistä pyydettiin
riippumattomia jälkitarkastajia. Heitä osallistui
laskentaan ainakin Suomen luonnonsuojeluliitosta,
ELY-keskuksista, Metsähallituksesta, yliopistoista,
Wild Lynx ry:stä ja Riista- ja kalatalouden
tutkimuslaitoksesta. Laskijat ilmoittivat
ilvestentuehavaintonsa jälkitarkastajille,
jotka tarkastivat ja motittivat kaikki ilmoitetut
pentueet. Varmennetut pentueet syötettiin
internetissä Tassu-järjestelmään.

Olosuhteet ratkaisevat

Jälkilaskennan onnistumisen kannalta
oleellista on, että se voidaan tehdä
hyvissä olosuhteissa. Lunta pitää olla
riittävästi myös tiheässä metsässä. Ei
kuitenkaan niin paljon, että autolla
liikkuminen metsäautoteillä ei enää
onnistu. Pentueiden löytymisen kannalta
paras ajankohta on pari vuorokautta
jäljet peittävän lumisateen jälkeen.

alue	laskijoita	varmistettuja ilvespentueita
Etelä-Savo	1200	49
Keski-Suomi	1100	73
Pohjois-Savo	1300	78
Satakunta	1100	38
Itä-Uusimaa	1300	14
	6000	252

- ■ ■ Laskenta on tehtävä ennen helmikuun puoliväliä, jolloin kiima muuttaa ilvesten liikkumista.

Kun laskenta täytyy satojen laskijoiden liikkeelle saamiseksi tehdä viikonloppuna, ei mahdollisia laskentapäiviä ole paljon. Nyt laskennat käynnistettiin ensimmäisenä mahdollisena viikonloppuna. Ratkaisu oli jälkikäteen arvioituna oikea, sillä myöhemmin laskentaa ei olisi voitu toteuttaa yhtä hyvissä olosuhteissa. Suurella alueella laskennan ajoittaminen osoittautui haastavaksi paikallisten lumisateiden ja lumen määrän suuren vaihtelun vuoksi. Lunta oli laskentapäivänä esimerkiksi Keski-Suomen alueella 5–45 cm.

Ennakkovaroitus laskennasta annettiin tekstiviestillä pari päivää ennen laskentaa, kun ennusteet lupasivat viikonlopuksi sopivaa säätä. Liikkeelle lähtö varmistettiin vielä edellisenä iltana. Laskenta suoritettiin ensimmäisenä Pohjois-Savon maakunnassa lauantaina 7.1.2012. Seuraavana päivänä olivat vuorossa Etelä-Savo ja Keski-Suomi. Satakunnassa laskenta tehtiin 15.1.2012 ja Itä-Uudellamaalla tammikuun viimeisenä viikonloppuna.

Mukana 6000 laskijaa

Kaikilla alueilla laskentapäivän olosuhteet olivat laskennalle otolliset. Uutta lunta oli satanut riittävästi ja tuoret jäljet pystyttiin havaitsemaan ja ilvespentueet kiertämään mottiin. Paikoin puolimetrinen lumihanki vaikeutti laskennan suorittamista, eikä kaikkia suunniteltuja reittejä voitu käydä läpi. Käytännössä laskentaa tehtiin tilanteeseen sopivilla kulkupoleilla: autoilla, traktoreilla, moottorikelkoilla, suksilla ja jalankin kulkien. Laskentaan osallistui kaikkiaan 6 000 laskijaa.

Lumijälkilaskennassa löydettiin yhteensä 252 kappaletta varmoja pentueita. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos arvioi kevään 2012 aikana laskennan kattavuuden ja peittävyuden perusteella, kuinka paljon pentueita mahdollisesti jäi löytymättä. Lopullisena tuloksena saadaan entistä tarkempi arvio ilveskannan koosta.

On kuitenkin syytä korostaa, että laskenta on suurpetohavaintojärjestelmää tukeva. Havaintojen ilmoittaminen petoyhdistyksien henkilölle on edelleen äärettömän tärkeää. Laajalla alueella toteutettu totaali-laskenta on työläydestään huolimatta osoittautunut tehokkaaksi tavaksi tarkentaa tietoa pentueiden määrästä tiheidien ilveskantojen alueilla.

Metsästäjät olivat jälleen kerran innokkaasti mukana eikä laskijoista ollut puutetta. Laskenta onkin jo nyt selvästi aktivoitunut kenttää ja saanut sidosryhmiä mukaan suurpetokantojen seurantaan. Jokavuotista laskennasta tuskin tulee, mutta ajoittain sen toistaminen samoilla laskentareiteillä, vaikkapa pienemmillä alueilla, voi olla perusteltua.

Pentueiden löytymisen kannalta paras ajankohta on pari vuorokautta jäljet peittävän lumisateen jälkeen.

Veli-Matti Väinänen

Espossa tavattiin kaksi ilvespentuetta ja muutama yksittäinen ilves. Kuvassa mitataan jäljen kokoa, mikä on pehmeässä lumessa usein hankalaa.

■ "Osallistuin valtionhallinnon edustajana ilvesten jälkilaskentaan Mikkelissä Otavan suunnalla. Tapahtuman organisointi onnistui hyvin, mihin omalta osaltaan vaikutti alueen laskentapäällikön Matti Koppasen ja laskentoihin osallistuneiden metsästäjien maastotuntemus sekä pitkä kokemus jälkien tunnistamisessa. Pääsin mukaan metsästäjäkonkarin matkaan, mutta emme omalta kulkureitiltämme löytäneet yhtään ilvesten tai muidenkaan petojen jälkiä. Kyseessä olleen riistanhoitoyhdistyksen alueelta ei muutoinkaan löydetty kuin kahden ilvespentueen jäljet. Sitä, kuinka jouhevasti pentueiden jälkilaskenta olisi sujunut, mikäli pentuehavaintoja olisi ollut enemmän, ei siis päästy kokeilemaan.

Laskentaan osallistuneiden metsästäjien yhteinen näkemys oli, että edellisen päivän lumisade vaikutti ilvesten liikkumishaluun ja sitä kautta löydettyjen jälkien vähäisyyteen. Oli kiinnostavaa olla laskennoissa mukana asiantuntevien henkilöiden kanssa. En itse metsästä, joten kyseisenlainen yhteistointi metsästäjien kanssa oli minulle uusi kokemus."

Arto Ustinov, biologi, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus

■ "Lumijälkilaskennan luotettavuuden lähtökohtia ovat ilveksen jälkien hyvä näkyvyys hangessa niiden suuren koon vuoksi sekä helppo lajintunnistus koiraeläinten jälkien erotessa niistä selkeästi. Tiuhasta metsäautotiestöstä huolimatta menetelmän heikkoudeksi jää motitusten suhteellinen epävarmuus muun muassa pihateiden, moottorikelkkaerien ja inhimillisen havainnointikyvyn hetkittäisten herpaantumisten vuoksi. Myös ei-toivottua vanhojen jälkien kirjaamista havaintoihin voisi pitää mahdollisena, kun ainoastaan pentuehavainnot varmennettiin erityisen asiantuntevien petoyhdistysten toimesta.

Metsästäjien järjestäytyneen organisaatorakenteen ja sen sisäinen sosiaalinen verkostoituminen todennäköisesti helpottivat huomattavasti hankkeen laaja-alaista toteutusta. Laskentatulosten odotettu yhteys kaatolupien määrään motivoi sadat metsästyksen harrastajat maastoon, ja suuri kiitos kuuluikin operaatioissa tunnollisesti mukana olleille.

Tulevaisuuden laskentoihin kannattaisi rekrytoida suunnitelmallisesti mukaan myös muita luontoharrastajia! Halukkaita varmasti olisi, ja voimien yhdistäminen tuottaisi entistäkin tarkemmat laskentatulokset sekä lisäksi eri tahojen keskinäistä ymmärrystä tehokkaimmalla mahdollisella tavalla, suoraan yksilötasolla."

Liisa Silvennoinen, ilvestutkija, Oulun yliopisto

MITEN RIISTAHALLINTO TOIMII?

■■■ Suomalainen riistahallinto on siirtynyt uuteen aikaan. Julkisen riistakonsernin ytimeen perustettu Suomen riistakeskus on vastaus riistan aiheuttamien ristiriitojen ratkaisemiseksi moniarvoisessa yhteiskunnassamme.

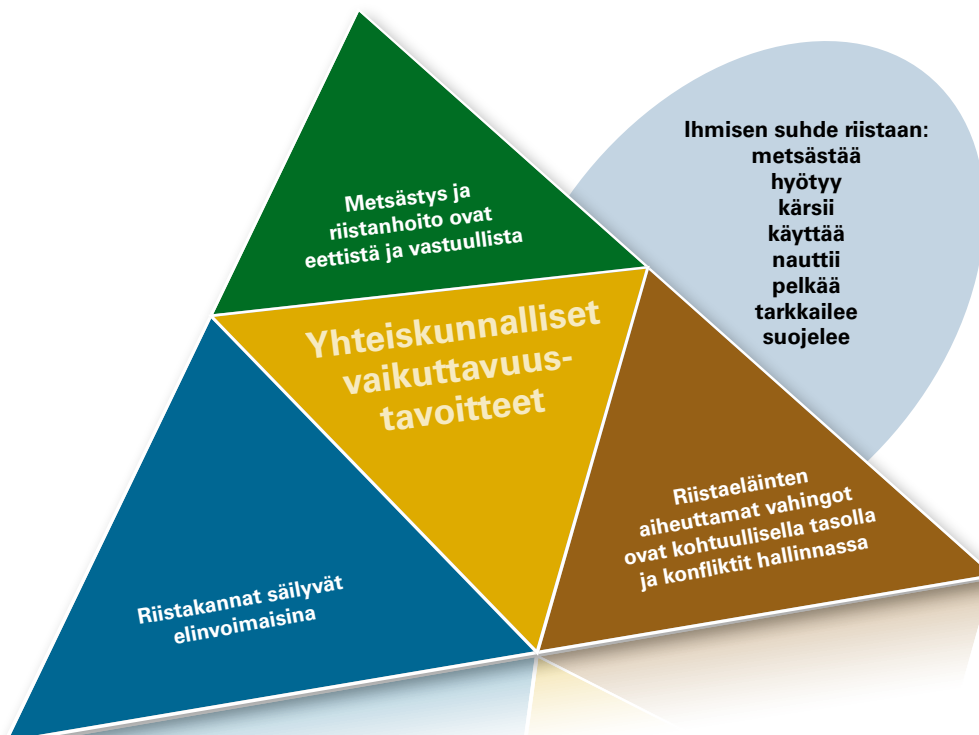
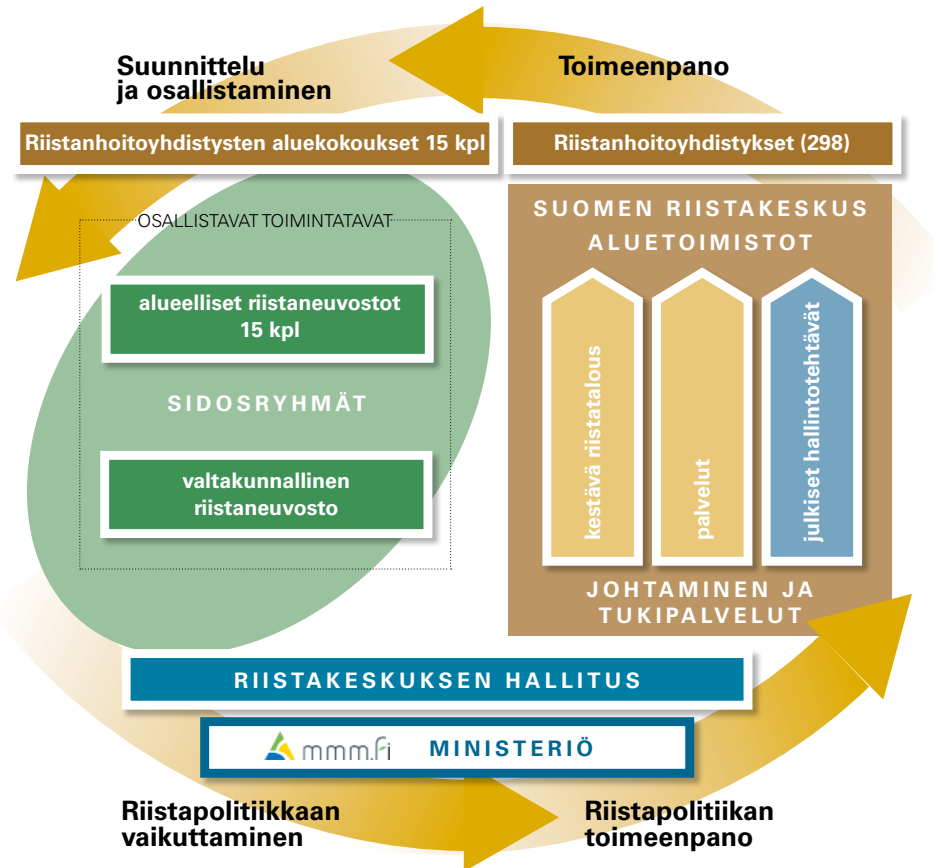
Riistan suhtaudutaan tänään monin eri tavoin. Ihmisten erilaistunut suhde riistaan luo väistämättä ristiriitoja. Näitä konflikteja pyritään hallitsemaan kuulemalla ja osallistamalla sidosryhmiä ja kansalaisia riistapolitiikan valmistelussa.

Hoitosuunnitelmat ovat uuden riistapolitiikan keskeinen työväline. Niissä pyritään ottamaan huomioon riistakantojen hoitoon kohdistuvat erilaiset odotukset.

Suomen riistakeskus vastaa hoitosuunnitelmien valmistelusta ja päivittämisestä ja riistaneuvostojen tehtävänä on huolehtia sidosryhmien laajasta ja järjestelmällisestä osallistamisesta hoitosuunnitelmien ja muun riistapolitiikan valmistelussa.

Riistanhoitoyhdistysten työ on riistahallinnon kivijalka. Tämän vapaaehtoistoiminnan tukeminen on Suomen riistakeskuksen tärkeä tehtävä.

Riistapolitiikan kaksi toimintalinjaa

Riistahallinnon yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

■■■ Riistahallinto on asettanut toiminnalleen yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet, jossa tasapainossa ovat elinvoimaiset riistakannat, eettinen ja vastuullinen metsästys sekä hallinnassa olevat riistakonfliktit ja riistan aiheuttamat vahingot.

■ Suomen riistakeskus, Fantsintie 13-14, 00890 HELSINKI, 040 450 3360, fax (09) 2727 8130, riistakeskus@riista.fi, www.riista.fi

■ Etelä-Häme, Lukiokatu 14,
13100 HÄMEENLINNA, (03) 644 650
etela-hame@riista.fi

■ Etelä-Savo, PL 14, (Virastotie 3 as 2),
51901 JUVA, 0440 452 830
etela-savo@riista.fi

■ Kaakkois-Suomi, Pikkuymyräkatu 3 A,
49400 HAMINA, 0440 494 005
kaakkois-suomi@riista.fi

■ Kainuu, Syväyksenkatu 1 B 27,
89600 SUOMUSSALMI, 0400 188 565
kainuu@riista.fi

■ Keski-Suomi, Kauppakatu 19 A 7,
40100 JYVÄSKYLÄ, 020 747 9630
keski-suomi@riista.fi

■ Lappi, Vanamokatu 3 D,
96500 ROVANIEMI, 016) 379 0081
lappi@riista.fi

■ Oulu, PL 35 (Ratatie 41),
91501 MUHOS, (08) 535 3500
oulu@riista.fi

■ Pohjanmaa, Vapaudentie 32-34 B 22,
60100 SEINÄJOKI, 0400 475 760
pohjanmaa@riista.fi

■ Pohjois-Häme, Finentie 8,
36200 KANGASALA, (03) 3140 9400
pohjois-hame@riista.fi

■ Pohjois-Karjala, Teollisuuskatu 15,
80100 JOENSUU, 050 374 0776
pohjois-karjala@riista.fi

■ Pohjois-Savo, Kiekkotie 4,
70200 KUOPIO, 044 261 2184
pohjois-savo@riista.fi

■ Rannikko-Pohjanmaa, PL 16, (Långgatan 4),
66531 KOIVULAHTI, (06) 356 0352
rannikko-pohjanmaa@riista.fi

■ Satakunta, Porintie 9 B 6,
29250 NAKKILA, (02) 531 9000
satakunta@riista.fi

■ Uusimaa, Sompiontie 1,
00730 HELSINKI, (09) 350 7230
uusimaa@riista.fi

■ Varsinais-Suomi, Hadvalantie 8 7B,
21500 PIIKKIÖ, (02) 477 9600
varsinais-suomi@riista.fi

